

аспірант Уваєва О. І., аспірант Павлюченко О. В.

Житомирський державний університет імені Івана Франка

ФАУНА ПЕРЛІВНИЦЕВИХ (MOLLUSCA: BIVALVIA: UNIONIDAE) І

КОТУШКОВИХ (MOLLUSCA: GASTROPODA: PLANORBINAE)

БАСЕЙНУ ДЕСНИ

Десна (довжина 1126 км, площа басейну 88,9 тис. км²) – найбільша притока Дніпра. Середня річна мінералізація води – 178 мг/л. Води лужні (рН 7,5–8,5). Перманганатна окислюваність у гирлі Десни становить 5–12 мг/л. Басейн Десни характеризується густою річковою мережею, що створює сприятливі умови для поселення перлівницевих. Тут знаходиться велика кількість заплавлених озер, стариків, невеличких водних об'єктів, які існують досить тривалий час завдяки частим атмосферним опадам. Все це створює сприятливі умови для якісного і кількісного різноманіття катушкових.

Нами досліджено видовий склад Unionidae і Planorbinae у різноманітних водоймах басейну Десни. Збір матеріалу проведено у 2004–2005 рр. (78 проб). Визначення видової належності молюсків проводили, керуючись працями Я. І. Старобогатова [3] та А. П. Стадниченко [1, 2], використовуючи конхіологічні особливості об'єктів.

У басейні Десни виявлено 8 видів перлівницевих, що належать до підродин Unioninae (4) і Anodontinae (4 види). У більшості досліджених водойм фоновими видами є *Unio pictorum ponderosus*, Spitzki in Rossmassler, 1844 і *U. conus borysthenicus*, Kobelt, 1879. Їх зустрічальність становить тут 90–100%, щільність поселення тварин – 5–8 екз./м². Значно рідше і переважно поодинокими екземплярами зустрічаються представники роду *Batavusiana*. Їх виявлено лише у рр. Сейм (*B. nana carnea*, Küster, 1878) і Остер (*B. musiva gontieri*, Bourguignat, 1881). З підродини Anodontinae у басейні Десни найбільш поширеними є *Colletopterum piscinale falcatum* (Drouët, 1881). Зустрічальність цього виду у досліджених водоймах – 60%, щільність поселення молюсків – 2–3 екз./м². У р. Остер відмічено *C. ponderosum rumanicum* (Bourguignat, 1880). Молюсків роду *Anodonta* виявлено у 20% проб перлівницевих. Їх знайдено на

тихоплинних ділянках Десни і Остеру. Щільність поселення *A. cygnea* (Linné, 1758) – 2 екз./м², *A. zellensis micheli* (Modell, 1945) – 1 екз./м².

Фауна катушкових у водних об'єктах басейну Десни нараховує 18 видів: *Planorbis planorbis* (Linné, 1758), *Anisus vortex* (Linné, 1758), *A. contortus* (Linné, 1758), *A. spirorbis* (Linné, 1758), *A. leucostoma* (Millet, 1813), *A. septemgyratus* (Rossmassler, 1835), *A. albus* (O. F. Müller, 1774), *A. acronicus* (Férussac, 1807), *Armiger crista* (Linné, 1758), *Segmentina nitida* (O. F. Müller, 1774), *A. vorticulus* (Troschel, 1834), *A. dazuri* (Mörch, 1868), *A. perezi* (Graells in Dupuy, 1854), *A. laevis* (Alder, 1838), *A. bielzi* (Kimakowicz, 1884), *Choanomphalus riparius* (Westerlund, 1865), *S. clessini* (Westerlund, 1873), *Hippeutis fontana* (Lightfoot, 1786). Останні 8 видів нами вперше знайдено у басейні Десни. Найбільш чисельними і поширеними видами у досліджуваному регіоні є *P. planorbis* (зустрічальність – 62%, щільність поселення – 18 екз./м²), *A. contortus* (30% і 45 екз./м²), *A. spirorbis* (30% і екз./м²), а найбільш рідкісними – *A. (G.) acronicus* (4% і 3 екз./м²), *S. clessini* (5% і 6 екз./м²), *A. bielzi* (7% і 9 екз./м²).

Література:

1. Стадниченко А. П. Перлівниці. Кулькові. – К.: Наук. думка, 1984. – 384 с. – (Фауна України; Т. 29, вип. 9).
2. Стадниченко А. П. Прудовикообразные (пузырчиковые, витушковые, катушковые). – Киев: Наук. думка, 1990. – 292 с. – (Фауна Украины; Т. 29, вып. 4).
3. Старобогатов Я. И. Класс брюхоногие моллюски – Gasrtopoda // Определитель пресноводных беспозвоночных Европейской части СССР. – Л.: Гидрометеиздат, 1977. – С. 165 – 174.